

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Кафедра суспільних дисциплін

07-03-418М

Методичні вказівки

до практичних робіт та виконання самостійної роботи
з навчальної дисципліни «Громадянська освіта: методика
навчання» для здобувачів вищої освіти першого
(бакалаврського) рівня за освітньо-професійною
програмою «Середня освіта (Історія)»
спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІЕМ
Протокол № 5
від 14 листопада 2023 року

Рівне – 2023

Методичні вказівки до практичних робіт та виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Громадянська освіта: методика навчання» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Цецик Я. П. – Рівне : НУВГП, 2023. – 13 с.

Укладач: Цецик Я. П., к.і.н., доцент кафедри суспільних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Олексін Ю. П. д.п.н., професор завідувач кафедри суспільних дисциплін

Керівник групи забезпечення спеціальності д.і.н., професор

Прищеп О. П.

© Я. П. Цецик, 2023

© НУВГП, 2023

Зміст

1.	Вступ	3
2.	Поради з планування і організації вивчення навчальної дисципліни	4
3.	Тематика практичних робіт та самостійної роботи	7
4.	Тема № 1.....	7
5.	Тема №2.....	7
6.	Тема № 3.....	8
7.	Тема № 4.....	8
8.	Тема № 5.....	9
9.	Тема №6.....	9
10.	Тема № 7.....	10
11.	Тема № 8.....	10
9	Оцінювання знань студентів.....	11
10	Список рекомендованої літератури.....	11

1. Загальні завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Громадянська освіта: методика навчання» призначена для вивчення здобувачами вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання. Дисципліна орієнтована на оволодіння здобувачами ключових понять викладання курсу «Громадянська освіта» та особливостей методики його викладання.

У процесі вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти повинні оволодіти ключовими поняттями щодо компетентностей громадянської освіти, які отримують учні в процесі вивчення дисципліни, основними завданнями курсу та його роллю у формуванні демократичного світогляду учнів старших класів. Особлива увага приділяється застосуванню інтерактивних методів під час викладання вищезазначеного освітнього компонента.

Відповідно до освітньо-професійної програми з навчальної дисципліни

Мета дисципліни - «Громадянська освіта: методика навчання» набуття студентами теоретичних навичок та практичних умінь із ключових питань теорії й методики викладання курсу.

Предмет дисципліни «Громадянська освіта: методика навчання» - вивчає ключові напрями викладання курсу, аналізує громадянські компетентності, котрі отримують учні у під час його вивчення, практичного застосування сучасних методів навчання.

При вивченні даної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні отримати компетенції:

- здатність реалізувати свої права та обов'язки, як члена суспільства усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного суспільства) та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- знання про сучасні досягнення в галузі загальних теорій держави та права, основні напрямки розвитку сучасних міжнародних відносин; шляхи і напрямки Європейської інтеграції; систему та зміст законодавства України і Європейських країн.
- здатність критично та креативно мислити, виявляти ініціативу і мотивувати людей та рухатися до спільної мети, а також навчатися протягом всього життя.
- оволодіння знаннями сучасних досліджень в галузі історії.

Результатами навчання, які набувають здобувачі вищої освіти вивчаючи дану дисципліну є:

- знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних дисциплін та вміти імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.
- застосовувати навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній

діяльності.

- вміти на практиці застосовувати основи майстерності вчителя в педагогічному спілкуванні та управлінні навчально-педагогічним процесом.

- цінувати різноманіття та мультикультурність: ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у педагогічній діяльності, принципами толерантності, діалогу й співробітництва.

Обов'язкові завдання виконуються кожним здобувачем у процесі вивчення навчальної дисципліни, вибіркові є альтернативними.

Після виконання обов'язкових та вибіркових завдань у встановлені терміни студент звітує викладачеві, а набрані ним бали враховуються як кількість балів за поточну успішність у навчальній роботі.

Оцінювання результатів поточної успішності студентів (завдань, що виконуються під час практичних занять, виконання індивідуальних завдань, консультаціях, результати самостійної роботи проводиться за наступними критеріями у (відсотках балів, що виділені на виконання завдання з заокругленням до цілого числа):

а) 100 % - завдання виконано вірно та вчасно, без зауважень;

б) 80 % - завдання виконано вчасно й у повному обсязі, але присутні окремі незначні недоліки;

в) 60% - завдання виконано вчасно, але містить значні недоліки у методиці чи практичній частині;

г) 40 % - завдання виконано частково та містить суттєві помилки чи недоліки;

д) 0 % - завдання взагалі не виконано.

У процесі вивчення дисципліни «Основи демократії» передбачено наступні види роботи викладача зі студентами:

- проведення індивідуальних консультацій згідно графіка затвердженого кафедрою суспільних дисциплін;

- перевірка виконання індивідуальних завдань поточного контролю та модульних контрольних робіт;

- проведення індивідуальних занять зі здобувачами вищої освіти з метою підвищення рівня їхньої підготовки та розвитку індивідуальних здібностей результатом чого може стати підготовка наукових доповідей, статей у фахових виданнях.

Контроль самостійної роботи здобувачів здійснюється на практичних та індивідуальних заняттях у формі поточного контролю, модульних контрольних робіт та перевірки якості виконання індивідуальних і домашніх завдань. У табл. 1 наведено завдання для самостійного опрацювання.

Таблиця 1

Перелік питань для підготовки доповіді, інформаційного повідомлення, презентації

№ з/п	Назва теми
1.	Роль громадянської освіти у формуванні демократичного світогляду учнів.
2.	Головні цілі та завдання курсу «Громадянська освіта»
3.	Принципи формування громадянської відповідальності учнів.
4.	Застосування принципу демократичності під час викладання громадянської освіти.
5.	Роль громадянської освіти у Новій українській школі.
6.	Роль вчителя у формуванні толерантного ставлення учнів до представників інших конфесій та етногруп.
7.	Застосування сучасних методів навчання при викладанні дисципліни «Громадянська освіта»
8.	Роль інтерактивних методів навчання при викладанні громадянської освіти.

3. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ РОБІТ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Практичне заняття № 1.

Тема: Запровадження навчального курсу «Громадянська освіта» в українській школі.

Мета: Ознайомити здобувачів причинами запровадження громадянської освіти в українських школах.

Питання для обговорення

1. Роль курсу «Громадянська освіта» у формуванні світогляду учнів.
2. Ключові принципи громадянської освіти. Витоки розвитку громадянської освіти у школах України наприкінці ХХ ст. 2. Початок викладання громадянської освіти в українських школах. **Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.**

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12.

Практичне заняття № 2.

Тема: Поняття громадянської освіти та її ключові принципи

Мета: З'ясувати зі здобувачами поняття та ключові принципи громадянської освіти

Питання для обговорення

1. Цілі та завдання курсу «Громадянська освіта».
2. Роль курсу у формуванні демократичних світоглядних принципів.
3. Правові аспекти при викладанні громадянської освіти.
4. Інтегрованість громадянської освіти щодо інших навчальних дисциплін.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Практичне заняття № 3

Тема: Інтеграція європейської моделі громадянських компетентностей до системи громадянської освіти України.

Мета: З'ясувати причини та наслідки інтеграції європейської моделі громадянських компетентностей у модель громадянської освіти України

Питання для обговорення

1. Моделювання системи вимірювання громадянських компетентностей та зміст громадянської освіти.
2. Принципи шкільної громадянської освіти.
3. Поняття громадянської відповідальності та громадянської компетентності учнів..

Норма часу за навчальною програмою: 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Практичне заняття № 4.

Тема: Особливості змісту і методики викладання предмету «Громадянська освіта»

Мета: З'ясувати зі здобувачами ключові принципи викладання предмету «Громадянська освіта»

Питання для обговорення.

1. Смыслоутворююче, інтегроване та інтерактивне навчання та його особливості під час навчання громадянській освіті.
2. Інтерактивність викладання курсу та його особливості.
3. Застосування принципу демократичності під час навчального процесу: особливості застосування.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Практичне заняття № 5.

Тема: Громадянська освіта у системі Нової української школи.

Мета: З'ясувати зі здобувачами роль дисципліни «Громадянська освіта» у розвитку Нової української школи.

Питання для обговорення.

1. Принцип зміцнення позицій учитель-учень у контексті викладання громадянської освіти.
2. Практика застосування інноваційних методів навчання та особливості підготовки до їх проведення.
3. Особливості застосування інтерактивних прийомів навчання при викладанні курсу громадянська освіта

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття № 6.

Тема: Специфіка викладання громадянської освіти у полікультурних регіонах.

Мета: З'ясувати зі здобувачами особливості викладання громадянської освіти у полікультурних регіонах України.

Питання для обговорення.

1. Необхідність врахування етнічної належності учнів при викладанні громадянської освіти.
2. Особливості застосування інтерактивних методів при аналізі питань національна ідентичність, соціальна ідентичність, громадянська ідентичність.
3. Роль вчителя у формуванні толерантного ставлення до представників різних етногруп та конфесій.
4. Доцільність застосування діалогу вчителя з учнями під час аналізу ключових питань курсу

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

Практичне заняття № 7

Тема: Сучасні методи викладання курсу «Громадянська освіта».

Мета: З'ясувати зі здобувачами принципи застосування сучасних методів навчання при викладанні дисципліни «Громадянська освіта».

Питання для обговорення.

1. Особливості застосування пояснювально-ілюстративного та репродуктивного методів навчання при викладанні курсу громадянська освіта.
2. Методика використання лекцій, сюжетних розповідей, описів, роздумів тощо у навчальному процесі.

Норма часу (за навчальною програмою): 2 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Практичне заняття № 8

Тема: Застосування інтерактивних технік у системі громадянської освіти.

Мета: З'ясувати зі здобувачами особливості та методіку застосування інтерактивних технік викладання у процесі вивчення дисципліни громадянська освіта.

Питання для обговорення

1. Спрямованість проблемних методів навчання на розвиток критичного мислення учнів.
2. Методи вираження та враження та графічного запису особливості використання.
3. Особливості застосування методів мозкового штурму, проблемного навчання, проведення навчальних дискусій та тренінгів.

Норма часу (за навчальною програмою): 4 год.

Рекомендована література: 1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 12.

4 ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

Система оцінювання успішності здобувача вищої освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, що розділяється на дві складові:

1. 60 балів – поточна складова оцінювання.
2. 40 балів – модульна або підсумкова складова оцінювання.

Усі форми включено до 100-бальної шкали оцінювання.

Модульну або підсумкову складову оцінювання організовано шляхом складання двох модульних контролів знань студентів. Перескладати модульні контролі не дозволяється.

Контрольні заходи включають модульний контроль знань студентів. Поточний контроль є складовою частиною навчального процесу та здійснюється під час лекційних та практичних занять.

Форми поточного контролю

- перевірка підготовлених здобувачами презентацій за темами навчальної дисципліни узгодженої викладачем;
- перевірка виконання домашніх та індивідуальних завдань;
- модульний контроль;
- інші види контролю.

5. Рекомендована література

5.1. Базова

1. Державний стандарт базової середньої освіти. Постанова КМУ №898 від 30.09.2020 року. URL: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
2. Експертна оцінка проекту Концепції громадянської освіти та виховання в Україні. URL: http://centromonitor.com.ua/_p=1279.html.
2. Рамка компетентностей для культури демократії. Т. 1. Контекст, концепції та модель. URL: [1680966746 \(coe.int\)](https://www.coe.int/t/t02/educat/edudef/edudef_en.asp).

3. Журба О. В. Перспективи навчання історії та громадянської освіти в НУШ. Базова освіта НУШ: процесуальне правонаступництво : зб. матеріалів регіонал. наук.-практ. інтернет-конференції, 29 березня 2021 р. Житомир : КЗ «Житомирський ОІППО» ЖОР. 2021. С. 35–38.
4. Громадянська освіта та методика її навчання: підручник для студентів педагогічних закладів вищої освіти. За загальною редакцією Т. В. Бакка, Т. В. Мелещенко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2019. 320 с.
5. Гриньова М., Іванюк І., Паращенко Л. Громадянська парламентська просвіта в закладах освіти України. Аналітичний звіт за результатами соціологічного опитування освітян та учнів / За загальною редакцією Паращенко Л. Київ, 2021. URL: <https://radaprogram.org/publications>
6. Лобода О. М. Застосування інноваційних технологій в освіті України. *Сучасна молодь в світі інформаційних технологій*: матеріали І Всеукр. наук.-практ. конф., м. Херсон, 15 трав. 2020 р. ХДАУ, 2020. С. 71–73.

5.2. Допоміжна література

7. Громадянська освіта в умовах безпекових викликів і загроз : навчальний посібник / за ред. А. М. Круглашова, Н. Ю. Ротар, І. В. Цікул. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т імені Юрія Федьковича, 2022. 184 с.
8. Олексін Ю. П., Цецик С. П., Цецик Я. П. Застосування сучасних освітніх технологій під час викладання курсу «Громадянська освіта». *Актуальні питання у сучасній науці*. № 7. 2023. С. 653–663.
- 9 Бакка Т. В., Мелещенко Т. В. Громадянська освіта та методики її навчання: новий етап розвитку в Україні. *Постметодика*. 2018. № 1. С. 29–34.
10. Пометун О. І., Ремех Т. О. Громадянська освіта – новий курс старшої школи: особливості змісту і методики. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/713434/1pdf>.

11. Амельченко Н. Аналіз сучасних навчальних програм щодо громадянської освіти та політичної системи України. К., 2019. 33 с.

12. Предик А. Формувальне оцінювання як ключовий чинник якісної освіти. Матеріали VI Усеукраїнської інтернет-конференції: Інноваційні технології розвитку особистісно-професійної компетентності педагогів в умовах післядипломної освіти»: збірник наукових статей. Суми, 2022. С. 156–159.

5.3. Інформаційні ресурси

1. «Інститут історії України НАН України. URL: <http://www.history.org.ua>

2. Міністерство освіти і науки України URL: <https://mon.gov.ua/ua>

3. Національна академія педагогічних наук України URL: <https://naps.gov.ua/>

4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.